

מסורת הש"ס

(א) סנהדרין לו: (ג) סס קיג; (ג) סוטה מו:; (ד) ונעיל ד:; (ה) נבס"א: משומד, וכן להלן; (ו) גשועות כט: נדרים כה: קדושין מ:; (ז) (שבויות כט:) ונקמן ג': עירובין סט:; (ח) נבס"א: דמשומד, וכן נבס"ג; (ט) ע"י צמחש"ל מהרש"א ומהר"ם שני עשאות, (י) נבס"א: משומד, וכן להלן,

הגהות מהר"ב רנשבורג

(א) תד"ה על פי הדבור וכו' דלא הו' על פי הדבור. ר"ב עיין מחלוקת שוואל צהשגמוי על מהרש"ב:

מוסף רש"י

סנהדרין: אף ש' כ"ג, הוזהר כחצי גורן עגולה. צעגולה הי' יושבין כדי שיהי' טול' רואין זה את זה, לפי שאם היו יושבין בשורה און זה, והשלושים רואין זה את זה, וצעגולה שלמה און יושבין לפי שלרובין עגלי הדון והעדים ליכנס לדבר בפני טולס, שיהי' טול' רואין את העדים ומתקדקין צדכניהם ולא שיהא פני העדים לשורה זו ואחוריהם לו (סנהדרין ד:). מומר לערלות. מצעת מצוה זו (קשר ד:). להוציא את המומר. דאין מקבלין קרבנות, דמסת משמע מקמתם (עירובין ס:). מכס בכס חלקתי. להוציא את המומר (לקמן יג:) מדכתיב הוי מיעוטא גבי ישראל ולא כתיב כי יקריב מן האדם קרבן, ש"מ בישראל הוא דמלך ומיעט מומר, ולא באומות. שמקבלין קרבן מטל, דכתיבא אש מה מ"ל אש אש, לרבות את הכהנים שנדרין נדרים ומדות כישראל (עירובין ס:). לחפילו מניין פסין שרין (לקמן יג:). שרומים לבהמה. רשעים שעשו עמלם כהכמה שאינה מנחת את הולאה, מקבלין מן קרבן (עירובין ס:). מקבלין קרבנות. של דבה. מפושעני ישראל. דהאי קרא מגדלים ומדות משמע, דכתיב כי יקריב (ס:). כדי שיחזירו בהן בתשובה. דאי דמתי' להו צדיקס מו' לא דברי (ס:). אלא לאו הכי קאמר. מקבלין קרבנות מפושעני ישראל המומרים לדבר אחד, מן המומר לנסך את היין או לחלל שבת, דכדומר לכל התורה דמי, דלימטעי' ליה מכס ולא סולס (ס:).

רבינו גרשום

דלאו פ"ז הו': אלא מעתה כסוסי כסוסין הכי נמי כן דלא הוו מפלגי סוסיו דיהושפט מוסליו דאחאב. הכא נמי מאי דהורא עלי ועילוי עמי

לא הוה מפלגי נפשים מיניה.

משום חשד כלל אלמא אע"ג דמומריא לעבודת כוכבים היה לא הוי מומר לכל התורה כולה: **דעמי דעמד**. דמשמע הרי סאמא כמותיו דסומכין עליהו: **כסוסי כסוסין ה"ג**. דלענין איסור והיתר קאמר אלא על כרחק לענין המלחמה קאמר ליה: **בגורין**. כי גורן היו יושבים צחיצה וצריעות ובאגודה א' כסנהדרין שאין חושדין זה את זה: **שיהו רואין זה את זה**. להיות שומעין אש את חבירו ומתווכחין זה עם זה עד שתאם הוראה כהלכה שאילו היו יושבין כשורה שלא צעגולה אין בני ראש השורה רואין בני סוף שורתו וכצעגולה שלמה לא היו יושבין כדי שיהא מקום ללאם ולבא: **מסייע ליה**. לרצ ענן: **על פי הדבור שאני**. שהקצ"ה התירו לפי שעה דכתיב (מלכים א' ח') ואת העורבים לויתי שם לכלכלך: **ואשרמי מילתא כו'**. צתמיהה: **ודלמא על שם מקומן**. שהיו מנור עורב: **מי לא כתיב**. שאדם נקרא על שם מקומו ואפילו יחד ואף ע"פ שאין מדבר בכל אנשי המקום כגון פלשתיים גבעונים אלא צביאם אחד דכתיב נערה קטנה: **וקשיא לן קרי לה נערה**. דהציאה צ' שערות וקרי לה קטנה דמשמע שלא הציאה שמי שערות: **וא"ר פדס**. האי נערה לאו נערה ממש אלא על שם מקומה דמן נעורן. וה"ר אש"ג דלאו בכל בני המקום קאמר שהרי ודאי לטולן לא גילה שהרי נחבא היה מ"מ איכא למימר דתרי גברי היו וקראן על שם מקומן ואין מוזירי שם: **עורביים מצעי ליה**. דלא אחי למטעי צעורבים ממש: **ישראל מעניא הוא**. דאנוס הוא: **אי נימא מומר לדבר אחד**. לאחד מכל המצות לאשמועינן דלא הוה מומר לכל התורה כולה: **של כופר צה כמורה כלל הסורה**. דכתיב (צמדנר טו) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה וגו' וילפינן צהוריות (דף ת.) דצעצודת כוכבים מיירי: **מומר לאוסו דבר**. לשחיטה ולתאבון ואינטריך לאשמועינן דלא תימא כיון דדש ציה כהיתירא דמי ונתאבון הוא דעבר עליה וכי מומנינן ליה סקין לא צדיק היתירא ואכלי איסורא: **מכס**. אדם כי יקריב מכס קרבן וגבי נדר או נדבה כתיב דהא כי יקריב משמע כשיצאו להקריב: **להוציא המומר**. שאין מקצלין נדבתו: **מכס צכס חילקתי**. כלומר מדכתיב האי מיעוטא בישראל ולא צאומות

דכתיב איש אישא מצית ישראל אשר יקריב קרבן לכל נדריכס וגו' צפרשת מומין (ויקרא כג) ומניא לקמן צפירקין (דף יג:) איש מה תלמוד לומר איש איש לרבות העובדי כוכבים שנודרים נדרים ועצות כישראל וגבי ידיהו לא כתיב מיעוטא דלכתוז מן האדם כי יקריב קרבן דמשמע ולא כל האדם שמע מינה צכס חלקתי שכשרין מציאין ולא צאומות שכולן מתנדבין ומקצלין מהס: **יועס הדומה לכהמה**. שאין מקיימין את המצות: מן דכתיב גבי צהמה למעוטי רוצע וגרצע ס'הכי דריש ליה צצבא קמא (דף מ:) ובצבורות (דף מא.) ובתמורה (דף מב:) **מפושעי ישראל**. משמע מזידין כדתינא צמסכת יומא (דף לו:) פשעים אלו המרדסים וכן הוא אומר [מ"ג] מלך מואב פשע צי והיינו מומר. ולקמן מפרש לה ואיל: **ומנסך את היין**. לעצודת כוכבים: **אי מומר לדבר אחד קשיא מליעסא**. דקתני מקבלין אסיפא: **אלא לאו ה"ק**. מקצלין קרבנות מפושעי ישראל צמומר לדבר אחד חוץ מן המומר לנסך את היין ולחלל שבתות דהני חמירי אלמא מומר לעצודת כוכבים כמומר לכל התורה כולה דמי. האי מנא חמירא ליה שבת כעצודת כוכבים דהעובד עצודת כוכבים כופר צהקצ"ה והמתחלל שבת כופר צמעשוי ומעיד שקר שלא שבת הקצ"ה צמעשה צראשית: **והא מהכא נפקא מהסס נפקא**. דאין מקצלין קרבן מן המומרינן:

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

ה.

ע"פ פי הדבור שאני. וא"ת ולמאי דס"ד אדלגא הוי ע"פ הדבור תקשי דהא אמר רב צצר שמתעלס מן העין אסור לקמן (דף סג) יש לומר דזה היה יודע שהיה סומך ע"פ הדבור דלאו משל עובד כוכבים קא מיימי אבל לא ס"ד שצא הדבור להתיר האיסור שמיטת טבחים דלחצא:

קרי זה נערה וקרי זה קטנה.

צפרק צתרא דסוטה (דף מו:). דריש נערים שהיו מנוערים מן המצות והכל לא שיך למדרש הכי: **דבין** נעורין. שם מקום דכתיב (צד"ה א' ז') למורה נערין

ולמעבר גזר: **עורביים מבעי** צ"ה. ואף על גב דכתיב עצרים מנרים ולא כתיב עצריים מנריים התם ליכא למיטעי: **מכס ולא בולבם** להוציא את המומר. מימה דהא אינטריך לנדדרשינן צריש לולב הגזול (סוטה דף ג.) אי לפני יאזש אדם כי יקריב מכס אמר רחמנא והאי לאו ידידיה הוא וי"ל דהתם לאו משום דמיפוק לן מהאי קרא גזול לפני יאזש דהאי מציתו נפקא כדאמרין צמרצה (צ"ק דף טו:) קרבנו ולא גזול אימת אילימא לפני יאזש ל"ל קרא כלומר וכי יכול להקדיש ציתו אמר רחמנא ולא מיימי התם קרא דכי יקריב ואלא לומר דקרבן אמר רחמנא והאי לאו קרבן הוא שאין צידו להקדישו לפני יאזש יאזש ועוד י"ל דתרמי שמעינן ממכס ולגילה מקודשת אינטריך (א) ומציתו לא נפקא אלא שלא עלתה לשם חובה: **כדי** שיחזירו בהם בתשובה. לאו טעמא דקרא קא דריש אלא נותן טעם לדבר ס'ומדריבין מהא מומר'י לדבר אחד טפי ממומר לכל התורה כולה ולא מוקמינן קרא צמילתא אחריתי וקאמר דמומר לדבר אחד צקל יחזור צתשובה ולכן מקצלין מהס כדי שיחזרו: מעס

יחמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כמורה בכל התורה כולה אלא מומר לאותו דבר וכדרבא מיתיבי "מכס" ולא כולכם להוציא את המומר מכס בכס חלקתי יולא באומות מן הבהמה להביא בני אדם שדומים לבהמה מכאן אמרו ימקבלין קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בהן בתשובה חוץ מן המומר ומנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא הא גופא קשיא אמרת מכס ולא כולכם להוציא את המומר והדר תני מקבלין קרבנות מפושעי ישראל הא לא קשיא רישא ס' מומר לכל התורה כולה מציעתא מומר לדבר אחד אימא סיפא חוץ מן המומר ומנסך את היין ומחלל שבת בפרהסיא האי מומר היכי דמי אי מומר לכל התורה כולה היינו רישא ואי מומר לדבר אחד קשיא מציעתא אלא לאו יחכי קאמר חוץ מן המומר לנסך את היין ולחלל שבתות בפרהסיא יאלמא מומר לעבודת כוכבים הוה מומר לכל התורה כולה ותיובתא דרב ענן תיובתא והא מהכא נפקא מהתם נפקא מעס

לאו קרבנו הוא וכו': (ס) ועוד י"ל דתרתי שמעינן ממכס ולגולה המקודשת אצטריך דמביטו לא נפקא. וגיב ג"א בותסי כ"י ועי"ל דתרתי ש"מ ולגולה המקודשת אצטריך שלא עלתה לשם חובה דמקרא נדרש לפניו ולאחריו היינו אדם וקרבן. ובס"י אחר כתוב ג"א ועי"ל דתרתי שמעינן ממכס וגולה מקודשת איצטריך שלא עלתה לו לשם חובה: (ט) אלא נותן טעם לדבר אתא דמריבין מומר לדבר אחד:

עין משפט

נר מצוה

מו א מיי פ"א מהלכות סנהדרין הלכה ג:
מו ב מיי פ"ב מהלכות ע"ו הלכה ד:
ז א מיי פ"ג מהלכות מעשה הקדשנות הלכה ד ופ"ג מהלכות שגגות הלכה ז:
יח ד מיי פ"ג מהלכות מעה"ק הלכה ב:
יט ה מיי שם הלכה ד:
ר ו מיי פ"ל מהלכות שבת הלכה ט"ו:
ז מיי פ"ב מהלכות ע"ו הלכה הן טוש"ע ז"ד סומן ב ספיף ה:

תורה אור השלם

- ויאמר אל יהושפט המלך אתי לפלחמה צמות גלעד ויאמר יהושפט אל מלך ישראל במורי כמוך פעמי צעקוך כסוסי כסוסין:
- ומלך ישראל יהושפט מלך יהודה ישבים איש על כסאו מלכשים בגדים בגרן פחת שער שמורן וכל הנביאים מתנבאים מלכים א ככ י לפניהם:
א) העורבים מביאים לו לחם ויבשר בבקר ולחם ויבשר בערב ומן הנחל ישתה:
ב) מלכים א יו י
- ולבדו שני שרי מדון את ערב ואת זאב ויהרגו את עורב בצור עורב ואת זאב יהרגו בקרב זאב ויהדפו אל מדון וראש ערב וזאב יהרגו אל גזען מעבר לירדן: שופטים י כה
- וארם יצאו גודדים וישבו מארץ ישראל נערה קטנה ויהי לפני אשת צעקן:

- מלכים ב ה ב דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מבס קרבן לך מן הבדוקה מן הדקרו ומן הזאנן חקרינו את שופטים י כה

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מסס וכו' וגוילה מקודשת אינטריך שלא עלתה לבעלים לשם חובה ומביטו לא נפקא אלא שאין יכול להקדיש הס"ד:

שיטה מקובצת

א) הא לא קשיא רישא במומר לכל התורה מציעתא במומר לדבר אחד: (ב) דמשמע הרי אתם כמותינו: (ג) דכתיב איש אשר מבית ישראל וגו' אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם בפרשת: (ד) עם הדומים לבהמה נמחק חיבת עם: (ה) למעוטי רובע וגרע כדריש ליה בב"ק: (ו) ומנסך לעבודת כוכבים. גיב ג"א בס"י ומנסך את היין עובד ע"ו: (ז) אלא לומר דקרבן אמר רחמנא. גיב ג"א בס"י דקרבנו אמר רחמנא והאי

^[1] כולכם להוציא את המומר מכס בכס חלקתי ולא באומות מן הבהמה להביא בני אדם שדומים לבהמה מכאן אמרו ימקבלין קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בהן בתשובה חוץ מן המומר ומנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא הא גופא קשיא אמרת מכס ולא כולכם להוציא את המומר והדר תני מקבלין קרבנות מפושעי ישראל הא לא קשיא רישא מומר לכל התורה כולה מציעתא מומר לדבר אחד אימא סיפא חוץ מן המומר ומנסך את היין ומחלל שבת בפרהסיא האי מומר היכי דמי אי מומר לכל התורה כולה היינו רישא ואי מומר לדבר אחד קשיא מציעתא אלא לאו יחכי קאמר חוץ מן המומר לנסך את היין ולחלל שבתות בפרהסיא יאלמא מומר לעבודת כוכבים הוה מומר לכל התורה כולה ותיובתא דרב ענן תיובתא והא מהכא נפקא מהתם נפקא מעס

^[2] כולכם להוציא את המומר מכס בכס חלקתי ולא באומות מן הבהמה להביא בני אדם שדומים לבהמה מכאן אמרו ימקבלין קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בהן בתשובה חוץ מן המומר ומנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא הא גופא קשיא אמרת מכס ולא כולכם להוציא את המומר והדר תני מקבלין קרבנות מפושעי ישראל הא לא קשיא רישא מומר לכל התורה כולה מציעתא מומר לדבר אחד אימא סיפא חוץ מן המומר ומנסך את היין ומחלל שבת בפרהסיא האי מומר היכי דמי אי מומר לכל התורה כולה היינו רישא ואי מומר לדבר אחד קשיא מציעתא אלא לאו יחכי קאמר חוץ מן המומר לנסך את היין ולחלל שבתות בפרהסיא יאלמא מומר לעבודת כוכבים הוה מומר לכל התורה כולה ותיובתא דרב ענן תיובתא והא מהכא נפקא מהתם נפקא מעס